

EURÓPSKY DOZORNÝ ÚRADNÍK PRE OCHRANU ÚDAJOV

Zhrnutie stanoviska európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov (EDPS) k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu a Rade Obnovenie dôvery v toky údajov medzi EÚ a USA a k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu a Rade „o fungovaní systému bezpečného prístavu z pohľadu občanov EÚ a spoločností usadených v EÚ“

(Úplné znenie tohto stanoviska v jazykoch EN, FR a DE sa uvádza na webovej lokalite EDPS www.edps.europa.eu)

(2014/C 116/04)

I. Úvod

I.1. Konzultácia EDPS

1. Komisia prijala 27. novembra 2013 oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade s názvom Obnovenie dôvery v toky údajov medzi EÚ a USA⁽¹⁾ (ďalej len „oznámenie o obnovení dôvery“). K tomuto oznámeniu je pripojená správa o zisteniach spolupredsedom EÚ pracovnej skupiny *ad hoc* EÚ – USA pre ochranu údajov (ďalej len „správa“ a „pracovná skupina“).
2. Komisia v ten istý deň prijala oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o „fungovaní systému bezpečného prístavu z pohľadu občanov EÚ a spoločností usadených v EÚ“⁽²⁾ (ďalej len „oznámenie o systéme bezpečného prístavu“).
3. EDPS uvítal, že mal možnosť odovzdať Komisii svoje neformálne pripomienky ešte pred prijatím uvedených dokumentov. Komisia tieto dokumenty prijala v nadväznosti na odhalenie programov sledovania, ktoré vykonávali spravodajské služby USA. Vzhľadom na vplyv týchto programov sledovania na práva jednotlivcov na súkromie a ochranu ich osobných údajov v EÚ sa EDPS rozhodol na vlastný podnet prijať toto stanovisko.

I.2. Cieľ a rozsah dokumentov Komisie

a) Oznámenie o obnovení dôvery a správa

4. V oznámení sa navrhuje ďalší postup v nadväznosti na odhalenie rozsiahlych programov spravodajských služieb USA na zhromažďovanie informácií (ďalej len „programy“ alebo „odhalené programy“) a ich vplyv na dôveru medzi EÚ a USA. Nevzťahuje sa na odhalenia podobných činností ani spoluprácu s USA členskými štátmi EÚ alebo tretími krajinami.
5. V správe sú zhrnuté zistenia spolupredsedom EÚ pracovnej skupiny *ad hoc* EÚ – USA pre ochranu údajov vytvorenej v nadväznosti na stretnutie Coreperu, ktoré sa uskutočnilo 18. júla 2013, s cieľom zistiť skutočnosti o uvedených programoch a ich vplyve na základné práva v EÚ a osobné údaje občanov EÚ. V správe sa analyzuje právny rámec USA⁽³⁾, spôsob, akým sa uskutočňuje zhromažďovanie a následné spracovanie údajov⁽⁴⁾, a aktuálne mechanizmy dohľadu a uplatňovania nárokov na nápravu.

⁽¹⁾ COM(2013) 846 final.

⁽²⁾ COM(2013) 847 final.

⁽³⁾ Najmä ústava vo výklade Najvyššieho súdu, článok 702 zákona o dohľade nad zahraničnou spravodajskou službou (Foreign Intelligence Surveillance Act) z roku 1978 (FISA) (v znení novely zákona FISA z roku 2008, § 1881a zákona 50 zbierky zákonov USA), článok 215 zákona USA PATRIOT z roku 2001 (ktorým sa tiež zmenil zákon FISA, § 1861 zákona 50 zbierky zákonov USA) a výkonné nariadenie 12333.

⁽⁴⁾ Na základe informácií poskytnutých Spojenými štátmi v pracovnej skupine a odtajnených dokumentov vrátane stanovísk Federálneho súdu pre dohľad nad zahraničnými spravodajskými službami (Foreign Intelligence Surveillance Court) (ďalej len „súd FISC“) a verejne dostupných dokumentov, ako napríklad usmernení generálneho prokurátora k domácim operáciám FBI.

6. V správe sa zmieňuje aj tzv. druhá cesta, o ktorej sa strany dohodli takisto počas stretnutia Coreperu 18. júla 2013. Uvádza sa v nej, že v rámci tejto druhej cesty môže EÚ predkladať orgánom USA otázky týkajúce sa údajného sledovania inštitúcií a diplomatických misií EÚ a členské štáty môžu prerokovať s orgánmi USA záležitosti týkajúce sa ich národnej bezpečnosti na dvojstrannej úrovni.
  7. V správe sa okrem toho uvádza, že týmto rozdelením sa stanovili určité obmedzenia pre rokovania v pracovnej skupine, ako aj pre informácie, ktoré sa v rámci nej poskytujú. EDPS nedostal žiadne informácie o tzv. druhej ceste ani o zriadení paralelnej pracovnej skupiny v tomto smere. Komisia preto vyzýva, aby ho informovala o zisteniach z druhej cesty, najmä pokiaľ ide o údajné sledovanie inštitúcií a diplomatických misií EÚ.
- b) Oznámenie o systéme bezpečného prístavu
8. V oznámení o systéme bezpečného prístavu sa analyzuje fungovanie systému bezpečného prístavu, uvádzajú sa jeho nedostatky a navrhujú možné zlepšenia. Uznáva, že medzi EÚ a USA sa prenáša čoraz väčšie množstvo údajov a že stúpa počet spoločností dodržiavajúcich zásady systému bezpečného prístavu. Komisia pripomína, aká je štruktúra a fungovanie systému bezpečného prístavu, a následne trvá na potrebe zlepšiť uplatňovanie zásad spoločnosťami, ktoré ich prijali, ako aj ich subdodávateľmi. Podľa oznámenia by si to vyžadovalo, aby sa zásady systému bezpečného prístavu účinnejšie zahrnuli do politík ochrany osobných údajov týchto spoločností a aby sa sprístupnili verejnosti. Federálna obchodná komisia (FTC) by mala ich dodržiavanie dôraznejšie presadzovať. Okrem toho by sa orgány pre ochranu údajov mali podieľať na zvyšovaní informovanosti o systéme bezpečného prístavu v EÚ, a najmä o existencii výboru EÚ na ochranu údajov. Komisia tiež prináša riešenia na zlepšenie mechanizmov alternatívneho riešenia sporov.
  9. Pokiaľ ide o prístup k údajom prenášaným v rámci systému bezpečného prístavu a ďalej spracúvaným orgánmi USA, Komisia trvá na tom, aby bol obmedzený len na to, čo je absolútne nevyhnutné a primerané. Okrem toho vyžaduje, aby sa dôkladne monitorovalo využívanie obmedzení politík ochrany osobných údajov, ktorých cieľom je splniť požiadavky národnej bezpečnosti, verejného záujmu alebo presadzovania práva, aby sa neoslabovala poskytovaná ochrana. Tiež nabáda spoločnosti dodržiavajúce zásady systému bezpečného prístavu na transparentnosť v otázke týchto obmedzení a ich účinku na dôvernosť komunikácie s cieľom zvýšiť informovanosť občanov.

I.3. Rozsah a cieľ tohto stanoviska

10. Toto stanovisko sa zameriava na oznámenie o obnovení dôvery a v tomto kontexte aj na oznámenie o systéme bezpečného prístavu. Preto sa priamo nezaobera odhalením sledovania členskými štátmi EÚ, či už v spolupráci s USA, alebo z ich vlastnej iniciatívy, ani sledovacími činnosťami tretích krajín okrem USA.
11. V stanovisku sa na začiatku uvádzajú pripomienky k všeobecnému prístupu oznámenia o obnovení dôvery. V druhej časti sa stručne rozoberá uplatniteľnosť príslušného právneho rámca a jeho následkov vrátane pripomienok k oznámeniu o systéme bezpečného prístavu. Keďže pracovná skupina zriadená podľa článku 29⁽¹⁾ v súčasnosti skúma príslušný právny rámec EÚ a príslušný medzinárodný právny rámec, toto stanovisko sa tejto časti nevenuje podrobne. V tretej časti sa pozornosť venuje odporúčaniam Komisie o ďalších krokoch.

I.4. Pripomienky k prístupu oznámenia o obnovení dôvery

12. Oznámenie sa zameriava na skutočnosť, že dôveru medzi EÚ a USA ako strategickými partnermi nepriaznivo ovplyvnili odhalenia o programoch, a preto ju treba obnoviť. EDPS víta toto konštatovanie.

⁽¹⁾ Pracovná skupina pre ochranu údajov, zriadená podľa článku 29 smernice 95/46/ES, má poradenský štatút a koná nezávisle. Je zložená zo zástupcov národných orgánov EÚ pre ochranu údajov, EDPS a Komisie.

13. Programy, ktorých existenciu v niektorých prípadoch jednoznačne potvrdzuje správa⁽¹⁾, však ovplyvňujú nielen dôveru, ale aj zákonné práva stanovené v primárnych a sekundárnych právnych predpisoch EÚ a Rady Európy, najmä práva na súkromie a na ochranu údajov. Okrem toho sú dokladom toho, aké rozsiahle je zhromažďovanie zahraničných spravodajských informácií, ktoré momentálne umožňuje právny rámec USA⁽²⁾ podľa výkladu Najvyššieho súdu USA⁽³⁾. V správe sa potvrdzuje aj to, že občania EÚ nemajú podľa rámca USA dostatočné záruky, ochranu, práva ani možnosti dohľadu a uplatňovania nárokov na nápravu⁽⁴⁾.
14. Ako Komisia niekoľkokrát zdôraznila, dôvera občanov a podnikov v internetovú komunikáciu závisí od dostupnosti účinných technických nástrojov na ochranu súkromia, konkrétnejšie od dôveryhodnosti komunikácie. Túto potrebu pripúšťa aj skupina USA pre preskúmanie spravodajských a komunikačných technológií⁽⁵⁾, ktorá predložila niekoľko odporúčaní na obnovu dôvery v šifrovacie nástroje a komerčný softvér, ako aj vo fungovanie rýchlych mechanizmov na opravu slabých miest softvéru. Niekoľko najuznávanejších bezpečnostných expertov považuje oslabenie dôvery v tieto systémy za jeden z najškodlivejších účinkov nedávnych diskusií o operáciách signálového spravodajstva⁽⁶⁾. Vzhľadom na význam účinnej kybernetickej bezpečnosti pre Európu by sa mala na základe iniciatívy Komisie pripraviť na úrovni EÚ reakcia na tento technický a politický problém.
15. V oddiele 3 oznámenia sa Komisia venuje krokom, ktoré treba podniknúť na obnovu dôvery v prenos údajov medzi EÚ a USA. EDPS víta tento oddiel zameraný na zlepšenie platného právneho rámca a navrhuje nové nástroje. Komisia však neuvádza, ako tieto programy ovplyvnili príslušné nástroje jednotlivých členských štátov, EÚ a Rady Európy. EDPS usudzuje, že vplyv na terajšie právne nástroje by si v oznámení zasluhoval väčšiu pozornosť.

IV. Záverečné poznámky

79. EDPS víta opatrenia zvažované Komisiou, ale zdôrazňuje, že odhalené sledovacie činnosti spravodajských agentúr USA ovplyvňujú nielen dôveru v toky údajov medzi EÚ a USA, ale aj platné a vymáhateľné práva občanov EÚ na rešpektovanie ich súkromia a ochranu ich osobných údajov. Tieto práva sú zakotvené v primárnych a sekundárnych právnych predpisoch EÚ aj Rady Európy. EDPS preto ľutuje, že v oznámení o obnovení dôvery sa nevenuje viac pozornosti vplyvu na súčasné právne nástroje.
80. EDPS by vo viacerých bodoch uvítal, keby bola Komisia pri stanovovaní ďalších krokov, ktoré sa majú podniknúť, ambicioznejšia, a usudzuje, že:
- správne uplatňovanie a presadzovanie platného európskeho právneho rámca ochrany osobných údajov je nielen potrebné na základe právnych predpisov, ale tiež zásadné pre obnovenie dôvery. Platí to aj pre nástroje upravujúce medzinárodné prenosy medzi EÚ a USA vrátane platných zásad systému bezpečného prístavu,
  - Komisia by mala pripomenúť, že výnimky alebo obmedzenia základných práv z dôvodu národnej bezpečnosti sú oprávnené a prípustné len vtedy, ak sú nevyhnutné, primerané a v súlade s jurisprudenciou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora,

⁽¹⁾ Pozri s. 5, 10 a 26 správy, v ktorých sa na základe odtajnených stanovísk súdu FISC potvrdzuje, že spravodajské agentúry USA použili metódy zhromažďovania informácií podľa článku 702, ktoré majú ďalekosiahly vplyv, napríklad zhromažďovanie informácií PRISM od poskytovateľov internetových služieb alebo prostredníctvom tzv. upstream zhromažďovania informácií, ktoré prechádzajú cez USA.

⁽²⁾ USA potvrdili, že na zhromažďovanie spravodajských informácií existujú aj iné právne základy, keď sa získavajú údaje o osobách, ktoré nie sú občanmi USA, ale neposkytli podrobnosti o príslušných súdnych orgánoch ani postupoch. Pracovnej skupine neboli poskytnuté všetky príslušné právne základy (pozri s. 13 správy).

⁽³⁾ Pozri s. 4 až 12 správy.

⁽⁴⁾ Pozri s. 26 a 27 správy.

⁽⁵⁾ „Liberty and Security in a Changing World“ (Sloboda a bezpečnosť v meniacom sa svete), správa a odporúčania skupiny prezidenta USA pre preskúmanie spravodajských a komunikačných technológií, najmä odporúčania 25, 29 a 30, http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2013-12-12_rg_final_report.pdf.

⁽⁶⁾ B. Schneier, C. Soghoian v správe zo 6. septembra 2013, <http://www.theguardian.com/world/2013/sep/05/nsa-gchq-encryption-codes-security>; B. Preneel: záverečný príspevok ISSE 2013: „The Cryptographic Year in Review“ (Zhodnotenie kryptografického roka), http://homes.esat.kuleuven.be/~preneel/preneel_isse13.pdf.

- EDPS úplne súhlasí s tým, že konsolidácia a zlepšenie rámca EÚ na ochranu osobných údajov si vyžaduje rýchle prijatie návrhov na reformu ochrany osobných údajov s primeraným obsahom s cieľom zabezpečiť lepšiu, účinnejšiu a dôslednejšiu ochranu osobných údajov a súkromia v rámci celého rozsahu práva EÚ. Tým by sa mala zabezpečiť aj primeraná ochrana údajov v prípade ich ďalšieho používania na účely presadzovania práva a pri konfliktoch jurisdikcií na medzinárodnej úrovni,
- zásady systému bezpečného prístavu by sa mali preskúmať a posilniť tak, ako uviedla Komisia. EDPS odporúča stanoviť prísnejšie termíny, v rámci ktorých sa tieto opatrenia musia prijať, vrátane primeraných nadväzujúcich opatrení, ak sa niektoré nedostatky neodstránia,
- záruky ochrany údajov, ktoré sa vzťahujú na spoluprácu EÚ a USA v oblasti presadzovania práva, treba posilniť. Na súčasných rokovaníach o „zastrešujúcej dohode“ by sa nemali legitimalizovať masívne prenosy údajov, ale mal by sa dodržiavať platný rámec ochrany údajov a výsledok jeho aktuálnej revízie. Najmä by mali byť k dispozícii účinné mechanizmy uplatňovania nárokov na nápravu, a to pre všetky dotknuté osoby bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť. Toto by sa malo náležite vzťahovať aj na platné medzinárodné dohody, pokiaľ je to potrebné na základe príslušných prechodných ustanovení,
- Komisia by mala podporiť úsilie administratívy a kongresu USA prijať všeobecný zákon o ochrane súkromia, ktorý prinesie významné záruky a primeraný dohľad, a to najmä v oblastiach, v ktorých v súčasnosti dôležitá ochrana súkromia chýba,
- rokovania, ktoré sa v súčasnosti vedú s cieľom založiť Transatlantické obchodné a investičné partnerstvo, by nemali nepriaznivo ovplyvniť ochranu osobných údajov občanov. Komisia by zároveň mala zvážiť stanovenie spoločného cieľa postupného vývoja smerom k väčšej interoperabilite právnych rámcov pre ochranu súkromia a osobných údajov, ku ktorému by mohli USA prispieť, ako sa uvádza vyššie,
- presadzovanie noriem v oblasti ochrany súkromia na medzinárodnej úrovni by malo zahŕňať:
  - i) presadzovanie úplnej konzistentnosti nových medzinárodných nástrojov s európskym rámcom pre ochranu osobných údajov;
  - ii) podporu prístúpenia tretích krajín, najmä USA, k Dohovoru o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracúvaní osobných údajov;
  - iii) podporu prijatia medzinárodného nástroja, podľa ktorého by sa pri spravodajských činnostiach museli dodržiavať normy v oblasti ochrany osobných údajov. Mohol by sa prijať na úrovni OSN na základe článku 17 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach,
- sledovacie služby by museli vždy dodržiavať zásady právneho štátu a zásady nevyhnutnosti a primeranosti v demokratickej spoločnosti. Právne rámce na všetkých príslušných úrovniach by preto bolo potrebné objasniť a v prípade potreby doplniť. Tieto rámce by mali zahŕňať primerané a dostatočne silné mechanizmy dohľadu,
- inštitúcie EÚ a všetky príslušné subjekty v členských štátoch sú ako prevádzkovatelia tiež priamo zodpovedné za zabezpečenie účinnej bezpečnosti IT. To zahŕňa hodnotenie rizík bezpečnosti údajov na príslušnej úrovni. Vyžaduje si to aj podporovanie výskumu v oblasti šifrovacích mechanizmov, zvyšovanie informovanosti prevádzkovateľov údajov a občanov o rizikách predávaných alebo používaných produktov v oblasti ochrany súkromia a používanie konkrétnych dizajnerských metód vývojármi s cieľom zabrániť týmto rizikám, prípadne ich aspoň zmierniť. EÚ by mala viesť vzdelávacie iniciatívy o bezpečnosti údajov spracúvaných na internete.

V Bruseli 20. februára 2014

Peter HUSTINX

európsky dozorný úradník pre ochranu údajov